

Τοπική αυτοδιοίκηση και πολιτιστική ανάπτυξη: Ο ρόλος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Δημήτρης Παπαδημητρίου

1. Τοπική Αυτοδιοίκηση – Οι Ο.Τ.Α. ως πολιτιστικές οντότητες

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι μια ανοιχτή κοινότητα με διοικητική, οικονομική, πολιτιστική, κοινωνική και πολιτιστική οντότητα που αναπτύσσει σημαντικά πολύπλευρη δράση για την ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας. Ο ρόλος της είναι αναμφίβολα πολυδιάστατος και το περιεχόμενό της πλουραλιστικό. Η κοινότητα η οποία αναφέρεται σε μια ομάδα ατόμων εγκατεστημένων ή συμπλέγματα ομάδων ατόμων εγκατεστημένων σε μια κοινή γεωγραφική περιοχή, αποτελεί τη πρώτη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης και καθορίζεται με βάση τις πληθυσμιακές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και δημογραφικές συνθήκες (Στασινοπούλου, 1987).

Η τοπική αυτοδιοίκηση ακόμα είναι ο φυσικός αποδοχέας των πολιτιστικών δραστηριοτήτων μιας εξελισσόμενης κοινωνίας, που δεν περιορίζεται στα στενά εδαφικά όρια μιας περιοχής αλλά επεκτείνεται στην ακτίνα πολιτικής επιρροής προς και από έξω (Μπιτσάνη, 2004). Οι δήμοι λοιπόν ως πρωτοβάθμιες επιτροπές τοπικής δημοκρατίας και εκφραστές της τοπικής-λαϊκής παράδοσης μπορούν να διαδραματίσουν πρωταρχικό ρόλο στη σύνθεση των πολιτισμών, στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη διατήρηση και προβολή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων αλλά και στη σύνδεση της πόλης με άλλους τοπικούς φορείς, μέσω των δικτύων πόλεων και των αδελφοποιήσεων, καθώς και να χρησιμοποιήσουν τις ιδιοτυπίες κάθε περιοχής ως συνδεδετικό κρίκο κοινωνίας με άλλους τοπικούς, πολιτικούς και πολιτιστικούς φορείς (Μπιτσάνη, 2004). Αυτά όλα αποτελούν μια πρόκληση – δοκιμασία αλλά και κριτήριο για την κάθε τοπική αυτοδιοίκηση, αναφορικά με τη συμβολή και τη συνεισφορά της στην τοπική πολιτιστική ανάπτυξη.

Ωστόσο έπρεπε να περάσουν αρκετά χρόνια μέχρι το νεότερο ελληνικό κράτος να αντιληφθεί τον περιγραφόμενο ρόλο που είχε προσδώσει στην τοπική αυτοδιοίκηση. Κατά αυτόν τον τρόπο η πολιτική της υπόσταση είχε περιοριστεί και το περιεχόμενό της ήταν αποκλειστικά διοικητικό. Όμως η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως θεσμός, εκπληρώνοντας αναμφίβολα συγχρόνως και μια πολιτική λειτουργία, από τη δεκαετία του '60 και μετά αλλάζει χαρακτήρα ως πολιτικός θεσμός. Έτσι σήμερα η ιδέα της ενίσχυσης των Ο.Τ.Α. έχει γίνει ουσιαστικό κομμάτι της κυβερνητικής πολιτικής. Οι σημερινοί δήμαρχοι και κοινοτάρχες

είναι πολιτικοποιημένοι με την ιδέα ότι κέρδισαν την εμπιστοσύνη των εκλογέων ακριβώς επειδή στην πλειοψηφία τους συνδύασαν την υποψηφιότητά τους όχι μόνο με τοπικά προβλήματα αλλά με γενικότερα προβλήματα δημοκρατίας και ανάπτυξη της χώρας δηλαδή με την πολιτική (Ψυχοπαίδης, 1982).

Η αποκέντρωση λοιπόν αποτελεί πλέον μια μόνιμη πολιτική επιλογή και μια αναγκαία προϋπόθεση για την αναπτυξιακή διαδικασία καθώς γίνεται αντιληπτή ως «αναπτυξιακή αποκέντρωση» (Ψυχοπαίδης, 1982, σ. 22) και οι νέοι θεσμοί πρέπει να ενταχθούν στη συλλογιστική της προγραμματισμένης εξέλιξης της οικονομίας και της κοινωνίας (Ψυχοπαίδης, 1982). Όλα αυτά βέβαια σχετίζονται και με το αίτημα της ισόρροπης ανάπτυξης, η οποία έχει ως επιδίωξη την ενίσχυση της τοπικής αυτονομίας με αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δυνατοτήτων κάθε περιοχής (Ψυχοπαίδης, 1982).

Η εμφάνιση της πολιτιστικής ανάπτυξης, που ως όρος εμφανίστηκε σταδιακά στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, συχνότερα όμως στη συνέχεια, συνδέεται με τις οικονομικές μεταβολές που σημειώθηκαν τότε στις περισσότερες χώρες. Η ιδέα της ανάπτυξης, που ήταν αντιληπτή βασικά ως οικονομική μεγέθυνση και της τεχνολογικής προόδου, αποτέλεσε τον κορυφαίο σκοπό των οργανωμένων δυνάμεων της κοινωνίας. Πολλές χώρες θεώρησαν ως μονόδρομο την οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, ωστόσο στην πορεία συνειδητοποίησαν την ανάγκη επιδίωξης μια ολοκληρωμένης, πολυδιάστατης και όχι μονομερούς ανάπτυξης, στην οποία η πολιτιστική διάσταση και ανάπτυξη θα διαδραμάτιζε πρωτεύοντα ρόλο (Κόνσολα, 2006).

Σήμερα λοιπόν η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχοντας αντιληφθεί από μέρους της την κεντρική και πολύπλευρη σημασία της πολιτιστικής ανάπτυξης δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην πολιτιστική διάσταση του ρόλου της και επιχειρεί να φτάσει στην προσέγγιση και την επίτευξη της ποικιλοτρόπως. Επιδιώκει με έναν κριτικό, δημιουργικό και συνδυαστικό τρόπο να ενσωματώσει και να καταστήσει τον πολιτισμό αναπόσπαστο στοιχείο στον αναπτυξιακό ρόλο που διεκδικεί, ώστε να συμβάλλει δημιουργικά σε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης που έχει ως επίκεντρο τον άνθρωπο και τις ανάγκες του σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ψυχαγωγικό και μορφωτικό τομέα (Μπιτσάνη, 2004).

1.1 Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στην πολιτιστική ανάπτυξη

Αρχικά βασικός ρόλος ενός Ο.Τ.Α., αναφορικά με την πολιτιστική ανάπτυξη είναι η δημιουργία υποδομών για την παραγωγή πολιτιστικών προϊόντων και ισόρροπη χωροταξική κατανομή τους στο πλαίσιο της κοινότητας – πόλης. Αναγκαίος όρος για την πολιτιστική ανάπτυξη είναι και η πολιτιστική αποκέντρωση μέσα στα πλαίσια της ίδιας της τοπικής κοινότητας. Οι Ο.Τ.Α. πρέπει

να ενθαρρύνουν, να ενδυναμώνουν και να συντονίζουν άτομα και διαφορετικές ομάδες πληθυσμού μέσα στην περιοχή τους, έτσι ώστε να εκφράζονται και να ενεργοποιούνται ελεύθερα και δημιουργικά, αναλόγως με τα ενδιαφέροντα τους μέσα σε ένα ελεύθερο και δημοκρατικό πολιτιστικό πλαίσιο και χωροχρόνο.

Αυτό είναι ένα στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην κατάρτιση της πολιτιστικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, ώστε να προωθείται η ετερογένεια και η ποικιλομορφία, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η γενική, ισόρροπη και καθολική πολιτιστική ανάπτυξη και εξέλιξη της περιοχής και κατ' επέκταση των πολιτών της. Στο επίκεντρο του προβληματισμού τοποθετούνται η πολυμορφία και πλουραλισμός, το δικαίωμα συμμετοχής όλων των πολιτιστικά διαφοροποιημένων κοινωνικών ομάδων στην πολιτιστική ζωή. Το δικαίωμα αυτό δεν περιορίζεται στην απόλαυση των τεχνών, αλλά περιλαμβάνει όλες τις απόψεις της ζωής που δίνουν στους ανθρώπους την ταυτότητα και την αξιοπρέπεια τους. Όπως τονίστηκε στο Συνέδριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Πολιτιστικές Πολιτικές στην Ευρώπη που έγινε στο Ελσίνκι το 1993 με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης (Fisher, et al., 1994), υποχρέωση της πολιτείας είναι να εξασφαλίζει στους πολίτες τα βασικά τους πολιτιστικά δικαιώματα. Αυτά σύμφωνα με την Κόνσολα είναι:

- Η ελευθερία να επιλέγουν την κουλτούρα στην οποία θέλουν να ανήκουν (μέσα στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας) και να απολαμβάνουν το σεβασμό της ιδιαίτερης πολιτιστικής τους ταυτότητας.
- Η ισότητα στην πρόσβαση και στις ευκαιρίες για συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή.
- Η ελευθερία πολιτιστικής έκφρασης
- Η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και η εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής.
- Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς τους (Κόνσολα, 2006).

Η ετερογένεια βέβαια πρέπει να τονιστεί ότι εκτός από διαφορετικές φυλετικές – εθνικές ομάδες στο πλαίσιο μιας κοινωνίας μπορεί να αφορά διαφορετικού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου πληθυσμιακές ομάδες αλλά και ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες όπως τα άτομα τρίτης ηλικίας, τα Α.μ.Ε.Α. και άλλες αδύναμες κοινωνικές ομάδες.

Συνεχίζοντας ένας σημαντικός άξονας πολιτιστικής ανάπτυξης, αφετηρία και βασική προϋπόθεση για μια ουσιαστική – συλλογική τοπική πολιτιστική πολιτική και ανάπτυξη είναι ένας στρατηγικός και λειτουργικός πολεοδομικός σχεδιασμός που θα αφορά ολόκληρη την πόλη και τα Δημοτικά Διαμερίσματα, σε μια διευρυμένη γεωγραφική περιφέρεια, μια αποκεντρωτική δημιουργία πολιτιστικών υποδομών μέσα στα πλαίσια της τοπικής πολιτιστικής πολιτικής. Αυτές οι πολιτιστικές υποδομές διευρύνουν τις δυνατότητες εμπέδωσης και

ανάπτυξης υποδομών εκπαίδευσης, πολιτισμού, υγείας και άθλησης επιτυγχάνοντας έτσι κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη.

Επιπλέον η ανάπτυξη και η αναβίωση του πολεοδομικού ιστού της τοπικής κοινότητας, ιδιαίτερα σε ιστορικά και πολιτιστικά ευαίσθητες περιοχές αποτελεί παράγοντα που προσδίδει πνοή και αξία στη πόλη και ενισχύει τις κοινωνικές σχέσεις και δομές ανάμεσα στους πολίτες. Ακόμα η δημιουργία πολιτιστικών υποδομών μπορεί να περιλαμβάνει και τη δημιουργία «πολιτιστικών περιοχών» (cultural quarters), δηλαδή περιοχών με μεγάλη συγκέντρωση πολιτιστικών χώρων και χώρων αναψυχής. Πολιτιστικές περιοχές δημιουργούνται συνήθως με τη μετατροπή υποβαθμισμένων συνοικιών του κέντρου με μεταβιομηχανικό χαρακτήρα (κυρίως εγκαταλειμμένα εργοστάσια, βιοτεχνίες, αποθήκες κ.λπ.) σε ελκυστικές ζωντανές γειτονιές με χώρους αναψυχής και πολιτισμού, μέσω της εγκατάστασης πολιτιστικών επιχειρήσεων από το λεγόμενο «δημιουργικό τομέα» καλλιτεχνικών εργαστηρίων, εστιατορίων κ.λπ. (Κόνσολα, 2006, σ. 112). Η υψηλή ποιότητα πολιτιστικών υποδομών θα βοηθήσει στην εμπέδωση και στην εφαρμογή του πολιτιστικού εκδημοκρατισμού (democratization of culture) (Κόνσολα, 2006).

Το αίτημα για πολιτιστική δημοκρατία (όρος ο οποίος αντικατέστησε στη συνέχεια ο πολιτιστικός εκδημοκρατισμός) εμφανίστηκε στη δεκαετία του '70, διατυπώθηκε με σαφήνεια στη Διακυβερνητική Διάσκεψη της Ουνέσκο στο Ελσίνκι (1979) και άρχισε να κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος (Simpson, 1970) και να αποτελεί μια βασική παράμετρο και κριτήριο πολιτιστικής ανάπτυξης για κάθε Ο.Τ.Α. Η πολιτιστική δημοκρατία αφορά τη συμμετοχή όλων των πολιτών στην πολιτιστική παραγωγή και δημιουργία αλλά και στο πολιτισμικό προϊόν. Με αυτήν επίσης επιδιώκεται να δοθεί στον καθένα η δυνατότητα για άμεση πρόσβαση στη γνώση, για αυτογνωσία, αυτοέκφραση, δημιουργικότητα και συνεισφορά στη διαμόρφωση ιδεών (Κόνσολα, 2006). Για την υλοποίηση της πολιτιστικής δημοκρατίας απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη του εθελοντισμού, των πολλών και ποικίλων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια των πολιτιστικών συλλόγων και κοινοτήτων, που δραστηριοποιούνται στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η ενίσχυση του εθελοντισμού (πολιτιστικοί σύλλογοι) και ερασιτεχνικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων δίνουν τη δυνατότητα αυτοέκφρασης, ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα αλλά και ενθαρρύνουν το διάλογο για θέματα πολιτιστικής πολιτικής.

Εξάλλου μια βασική συνιστώσα πολιτιστικής ανάπτυξης αποτελεί η παροχή πολιτιστικής παιδείας στο κοινωνικό σύνολο και η αναβάθμιση του πνευματικού επιπέδου των ατόμων μέσα από την οργάνωση καλλιτεχνικών και επιμορφωτικών εκδηλώσεων, τη δημιουργία χώρων και τη διευκόλυνση του κοινού για πρόσβαση σ' αυτούς τους χώρους. Συγκεκριμένα μέτρα που μπορούν να συμβάλλουν προς αυτήν την κατεύθυνση είναι:

- Η αύξηση του αριθμού και η χωροταξική διασπορά των πολιτιστικών εγκαταστάσεων (θέατρα, μουσεία, αίθουσες συναυλιών, ειδικά πάρκα)
- Η μείωση ή κατάργηση της τιμής εισόδου σ' αυτές τις εγκαταστάσεις
- Η κατάρτιση εκπαιδευτικών και πολιτιστικών προγραμμάτων (ημερίδες και σεμινάρια)
- Η οργάνωση εκδηλώσεων, (κυρίως Φεστιβάλ) για την παρουσίαση της τοπικής πολιτιστικής παραγωγής (θεατρικές ομάδες, χορωδίες, μικρές ορχήστρες κ.ά.) αλλά και την αναζωογόνηση του δημόσιου κοινωνικού βίου.
- Η οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων σε εργασιακούς χώρους και σχολεία και η παροχή καλλιτεχνικής εκπαίδευσης σε εργαστήρια και σχολές μουσικής, χορού ζωγραφικής κ.λπ. (Κόνσολα, 2006).
- Η οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για «λαϊκή επιμόρφωση»
- Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς παράγοντες και φορείς στην περριοχή για παροχή πολιτιστικής παιδείας στο μαθητικό πληθυσμό

Τα παραπάνω μέτρα μπορούν να διευκολύνουν την προσέλαση του πληθυσμού στις πολιτιστικές εγκαταστάσεις και επομένως να συμβάλουν στην ευρεία διάδοση των πολιτιστικών αγαθών και τον περιορισμό των πολιτιστικών ανισοτήτων (Κόνσολα, 2006).

Εκτός όμως από όλα τα «νεωτεριστικά» μέσα και υποδομές για πολιτιστική ανάπτυξη δεν θα πρεπε σε καμιά περίπτωση να παραβλεφθεί ως βασική παράμετρος πολιτιστικής, κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης η προστασία, προβολή και ανάδειξη των μνημείων της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, με βασικό σκοπό την προσέλκυση πολιτιστικού τουρισμού. Σε πόλεις που διατίθενται, προβάλλονται και αξιοποιούνται τέτοιου είδους μνημεία, τα οποία αποτελούν τα κύρια ελκτικά στοιχεία για ένα μεγάλο μέρος τουριστικού πληθυσμού, η πολιτιστική ανάπτυξη είναι προφανής και συνεχής. Η ανάπλαση και αναβίωση ιστορικών χώρων και κέντρων σε συνδυασμό με αλλαγές στις χρήσεις γης (δημιουργία χώρων αναψυχής, τουρισμού) είναι ικανή να καταστήσει την πόλη ισχυρό κέντρο πολιτιστικού τουρισμού και κατά επέκταση οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Η αναζωογόνηση (regeneration) πόλης, η βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης, του δομημένου περιβάλλοντος και κατ' επέκταση της «πολιτιστικής εικόνας» της πόλης (Κόνσολα, 2006), μπορεί να προσεγγισθεί και επιτευχθεί και με άλλους τρόπους και μέσα. Η ανέγερση εντυπωσιακών κτηρίων για πολιτιστική χρήση (μουσεία, όπερες, θέατρα, βιβλιοθήκες κ.λπ.) αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης μεγάλης μερίδας τουριστικού δυναμικού. Τα κτήρια αυτά είτε μεμονωμένα είτε ως μέρος ενός εκτεταμένου οικοδομικού προγράμματος, είναι συχνά σχεδιασμένα από διάσημους πρωτοποριακούς αρχιτέκτονες και αποτελούν για την πόλη τα λεγόμενα «πολιτιστικά εμβλήματα» (flagships), που αποκτούν σημειολογική

βαρύτητα. Με την επιδεικτική προβολή τους μεταβάλλονται, εκτός των άλλων, και σε τουριστικά αξιοθέατα (Κόνσολα. 2006, σ. 113).

Ακόμα προς την ίδια κατεύθυνση μπορεί να συμβάλει η οργάνωση ειδικών γεγονότων – εκδηλώσεων μεγάλης κλίμακας και υψηλών προδιαγραφών (mega-events). Οι εκδηλώσεις αυτές, που μπορούν να πραγματοποιούνται είτε σε τακτική βάση είτε μία και μοναδική φορά, είναι ή καθαρά πολιτιστικές, όπως διεθνείς εκθέσεις, φεστιβάλ και συνέδρια η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης κ.ά., ή αθλητικές, ή ακόμα και καθαρά εμπορικές, αποτελώντας παράλληλα ένα κίνητρο και πόλο έλξης τουριστικού πληθυσμού και παράγοντα οικονομικής, τουριστικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της, καθώς βελτιώνουν τα μέγιστα την εικόνα και τη δυναμική της.

Επιπλέον η πολιτιστική παραγωγή και δημιουργία μπορεί να διευρυνθεί πέρα από τοπικά αλλά και εθνικά όρια. Μπορεί να μετουσιωθεί σε διαπολιτισμική συναλλαγή, γόνιμη και δημιουργική ανταλλαγή πολιτιστικών προϊόντων, μια πολιτιστική διπλωματία. Η ουσιαστική άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας προϋποθέτει την εξωστρέφεια στην πολιτιστική πολιτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που θα επιφέρει τη συνεργασία με άλλες τοπικές αυτοδιοικήσεις αλλά και βασικότερα με πολιτιστικές κοινότητες άλλων χωρών. Έτσι θα πραγματοποιηθεί μια ουσιώδης πολιτιστική συναλλαγή, μέσω της γνωριμίας και συναλλαγής με τα ξένα πολιτιστικά στοιχεία, ήθη, έθιμα, παραδόσεις και αξίες. Θα επιτευχθεί μια προβολή και ανάδειξη της εγχώριας πολιτιστικής κληρονομιάς και πολιτιστική σύζευξη με την αντίστοιχη ξένη. Ενδεικτικά των απόψεων που επικρατούν σχετικά μ' αυτά τα θέματα είναι και όσα περιλαμβάνονται στη «Σύμβαση για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας στις πολιτιστικές εκφράσεις» που υιοθέτησε πρόσφατα (2003) η Ουνέσκο. Οι κύριοι σκοποί της σύμβασης αυτής είναι να προστατεύσει, να προωθήσει και να κάνει σεβαστή την πολιτιστική πολυμορφία, διευκολύνοντας τις χώρες να υιοθετήσουν τις διεθνείς ανταλλαγές και τη συνεργασία (UNESCO, 2003). Η Ουνέσκο είχε επισημάνει την ανάγκη για άσκηση πολιτικής που αποβλέπει στην προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '90 στην Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για τον Πολιτισμό και την Ανάπτυξη Η Δημιουργική μας Πολυμορφία (Our Cultural Diversity, 1995) και στην Παγκόσμια Διακήρυξη για την Πολιτιστική Πολυμορφία (2001).

2. Ο ρόλος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην πολιτιστική ανάπτυξη, σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης

2.1 Ο διαπολιτισμικός διάλογος στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης

Η Ευρώπη του 21ου αιώνα έχει ως αντιφατικά χαρακτηριστικά από τη μία την πολυεπίπεδη αποκέντρωση των εξουσιών, που ενισχύει βέβαια τις εκάστοτε

τοπικές εξουσίες και από τη άλλη τις έντονες και διαρκώς ενισχυόμενες τοπικές πολιτιστικές κοινότητες που αγωνίζονται για εθνική και πολιτιστική επιβίωση της ταυτότητας και των δικαιωμάτων τους, μέσα σε ένα πλαίσιο έντονων αντιπαραθέσεων, κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών ζυμώσεων με ντόπιους πληθυσμούς, τοπικές και κεντρικές εξουσίες. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο συνθηκών αναμφίβολα ο διαπολιτισμικός διάλογος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε τοπικό επίπεδο για να προσδιοριστούν οι στόχοι και οι προσανατολισμοί της εθνικής κοινότητας, μέσω των κοινών ελπίδων και συμφωνιών για το μέλλον (Skard, et al, 2008).

Το κρίσιμο ζήτημα σε αυτήν την περίπτωση είναι πλέον όχι μόνο η ειρηνική και αρμονική συνύπαρξη των ετερογενών πολιτιστικών ομάδων, αλλά και η κινητήρια και πρωταρχική δύναμη για την ανάπτυξη ενός ευρέως και ισχυρού διαπολιτισμικού διαλόγου, στη βάση πλέον κοινών αξιών και προσδοκιών. Σε αυτήν την περίπτωση η μεγάλη πρόκληση συνίσταται για άλλη μια φορά σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης (Palard, 2008). Στο επίπεδο, λοιπόν, κοινοτήτων, πόλεων, δήμων και των περιφερειών πλέον όλες οι όψεις και οι σφαίρες πολιτιστικής ζωής και δράσης είναι πιο έντονες αλλά και αλληλοσυνδεδεμένες από ποτέ, γεγονός που αναδεικνύει ακόμα περισσότερο τον κρίσιμο ρόλο της τοπικής κοινότητας (Palard, 2008) σε όλη τη διενέργεια ενός γόνιμου και αποτελεσματικού διαπολιτισμικού διαλόγου.

Πρώτιστα βέβαια ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι μια αλληλοδραστική και συμμετοχική διαδικασία. Μέσα σε μια νέα σύνθετη σύγχρονη πραγματικότητα, που αφενός περιλαμβάνει την αποκέντρωση στων εξουσιών και αφετέρου τη διαρκώς αυξανόμενη παγκοσμιοποιητική τάση και κινητικότητα εντός και εκτός της ευρωπαϊκής ένωσης, ο διαπολιτισμικός διάλογος δεν πρέπει να αποτελεί μόνο την ισότητα των ευκαιριών και το σεβασμό στην πολιτιστική ποικιλομορφία και διαφορετικότητα. Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί και σε τοπικό επίπεδο να αποτελέσει το βασικότερο μέσο για τον προσδιορισμό του γενικού συμφέροντος μιας εθνικής κοινότητας και της διασφάλισης της συμφωνίας επί των κοινών ελπίδων των μελών της για το μέλλον (Council of Europe, 2008).

Εξάλλου η σημασία του διαπολιτισμικού διαλόγου έγκειται στην προσέγγισή του από την υπ αριθμόν 1983/2006/EK απόφαση του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 18ης Δεκέμβρη 2006, με την οποία ανακηρύσσεται το 2008 ως το πρώτο ευρωπαϊκό έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Έτσι ο διαπολιτισμικός διάλογος προσεγγίζεται ως διαδικασία βελτίωσης της ικανότητας όλων όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση «να ανταπεξέρχονται σε ένα πιο ανοικτό αλλά και πιο πολύπλοκο πολιτιστικό περιβάλλον» αλλά και «ως ευκαιρία» για όσους ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση «να αποκομίζουν

όφελος από μια διαφοροποιημένη και δυναμική κοινωνία» (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2008: Άρθρο 2).

Από την άλλη η Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο που δημοσίευσε το 2008 το Συμβούλιο της Ευρώπης αναγνωρίζει το διαπολιτισμικό διάλογο ως «μια ανοιχτή και πλήρους σεβασμού ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε άτομα και ομάδες με διαφορετική εθνικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό και γλωσσικό υπόβαθρο και κληρονομιά στη βάση της αμοιβαίας κατανόησης και σεβασμού» (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2008: Άρθρο 2).

Επιπρόσθετα σημαντικό είναι να αντιληφθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σε ένα διαπολιτισμικό διάλογο ότι αυτός προϋποθέτει ένα μοντέλο διαπολιτισμικής διακυβέρνησης και διαχείρισης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεν είναι απλά ένας τρόπος έκφρασης διαφορετικών πολιτιστικών αρχών, εκφάνσεων και αξιών, δεν αποτελεί ένα τρόπο διαχωρισμού και απλά συνύπαρξης διαφορετικών πολιτιστικών κοινότητων, καθώς μια τέτοια προσέγγιση του διαπολιτισμικού διαλόγου παραγνωρίζει το γεγονός ότι σε κάθε σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία η νομιμοποιητική βάση είναι το δημόσιο συμφέρον. Και αυτή η αρχή προϋποθέτει τη γόνιμη, δημιουργική και αμοιβαία ενσωμάτωση όλων των πολιτιστικών ομάδων και μειονοτήτων.

Έτσι ο διαπολιτισμικός διάλογος επιπλέον στοχεύει στη λειτουργική αλληλεπίδραση των πολιτιστικών ομάδων μιας κοινωνίας (Τσαντσάνογλου, 2011) και συνιστά ισχυρή αναπτυξιακή δύναμη και πρόκληση για την τοπική αυτοδιοίκηση και τη διαχείριση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας από μέρους της. Όταν διενεργείται μέσω σταθερών και ισχυρών θεσμών εργάζεται στην κατεύθυνση εμπέδωσης και μεταλαμπάδευσης μια οικουμενικής συνείδησης, μιας άρρηκτα σφυρηλατημένης ενότητας ανθρώπινων δικαιωμάτων, μιας διαπολιτισμικής «αστικής» δημοκρατίας και ενός κράτος δικαίου.

Συμπερασματικά η χρήση, λειτουργική και καθοριστική λειτουργία του διαπολιτισμικού διαλόγου προϋποθέτει πρώτα από όλα μια τοπική αυτοδιοίκηση ως χώρο άσκησης καθολικών πολιτιστικών δικαιωμάτων, αλλά και ανθρώπινων δικαιωμάτων γενικότερα. Εξάλλου προϋποθέτει την ενίσχυση της διαφορετικότητας και την ανάδειξή της, διεκδικώντας παράλληλα την αμφίδρομη και λειτουργική της επίδραση με όλες τις άλλες πολιτιστικές δυναμικές και δυνάμεις μέσα στην κοινωνία, σε έναν κοινό χώρο έκφρασης και ικανοποίησης βέβαια των πολύμορφων αναγκών της.

Η ανάδειξη, η ενίσχυση και ο σεβασμός της πολιτιστικής πολυμορφίας και αλληλεπίδρασης σε ένα πολυπολιτισμικό και διαπολιτισμικό κοινωνικό πλαίσιο, πρώτα από όλα προϋποθέτει ισχυρές δομές και βάσεις μιας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Με αυτόν τον τρόπο επαναπροσδιορίζεται και επανεκτιμάται η αξία του διαπολιτισμικού διαλόγου αλλά και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, πάνω σε νέες φυσικά βάσεις.

2.2. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ο ρόλος και η σημασία της σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης

Μία από τις βασικές λοιπόν προκλήσεις της σύγχρονης τοπικής αυτοδιοίκησης είναι η εξεύρεση τρόπων που θα εξασφαλίζουν την αρμονική και αποτελεσματική λειτουργία των πολυπολιτισμικών τοπικών κοινωνιών αλλά και ευρύτερα της ελληνικής κοινωνίας (Τριλίβα, 2008). Εν γένει το εθνικό κράτος πάντα διατηρεί την υποχρέωση να εξασφαλίσει σε όλα τα μέλη του ισονομία, ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και στην εργασία. Εξάλλου έχει και την υποχρέωση να ενθαρρύνει και να ενισχύει την ενεργό συμμετοχή όλων των πολιτών, ημεδαπών και αλλοδαπών, στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και εκπαιδευτική ζωή της κάθε τοπικής κοινωνίας.

Πράγματι σήμερα οι Ο.Τ.Α. συγκεντρώνουν τις αρμοδιότητες (Ν.2218/1944 – άρθρα 41-48) σχετικά με τον πολιτισμό, την προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων και την πνευματική ανάπτυξη όλων των πολιτών. Τα τελευταία χρόνια η συνεργασία εκπαίδευσης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης βρίσκεται σε μια συνεχή ανάπτυξη και εξέλιξη όσον αφορά στην κατεύθυνση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ειδικότερα με τη σύσταση θεσμών όπως τα προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε αλλοδαπούς και παλιννοστούντες, τα πρώτα σχολεία για μετανάστες και άλλες τυπικές και άτυπες δομές εκπαίδευσης για αλλοδαπούς και παλιννοστούντες συμπολίτες μας.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης συνιστά φυσιολογικά και επόμενα ένα βασικό παράγοντα πολιτιστικής ανάπτυξης, καθώς πρώτιστα είναι στοιχείο πολιτιστικής αποκέντρωσης. Μέσω των φορέων και των δομών της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης οι Ο.Τ.Α. ενθαρρύνουν, ενδυναμώνουν και συντονίζουν άτομα με διαφορετικές ομάδες πληθυσμού μέσα στην περιοχή τους, ώστε να εκφράζονται και να ενεργούν ελεύθερα και δημιουργικά, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους σε ένα ελεύθερο και δημοκρατικό πολιτιστικό πλαίσιο και χωροχρόνο. Οι φορείς της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ως πολιτιστικές εγκαταστάσεις και δράσεις, ακόμα περισσότερο όταν είναι εγκατεστημένοι διάσπαρτα στην πόλη, αλλά και σε σημεία με «ευαίσθητο» πολιτιστικό πλαίσιο και ενδιαφέρον, όπως περιοχές όπου κατοικούν και διαμένουν άνθρωποι και πολίτες της εργατικής τάξης ή περιοχές διαβίωσης φυλετικών – εθνικών μειονοτήτων (τσιγγάνοι, μετανάστες, Ρωσσοπόντιοι, Αλβανοί κ.λπ.) προσφέρουν, από πλευράς Δημοτικής Αρχής, ένα ευρύ φάσμα πολιτιστικής και ψυχαγωγικής δραστηριότητας και πολιτιστικής ανάπτυξης. Έτσι με την ισόρροπη χωροταξική κατανομή πολιτιστικών εγκαταστάσεων και δράσεων, την κατασκευή Πολιτιστικών κέντρων ή άλλων μικρών πολιτιστικών εγκαταστάσεων σε διάσπαρτα σημεία της πόλης, όπως για παράδειγμα σε περιοχές

κατοικίας της εργατικής τάξης ή περιοχές διαβίωσης φυλετικών μειονοτήτων (π.χ. τσιγγάνοι) προσφέρεται από τη Δημοτική Αρχή ένα ευρύ φάσμα πολιτιστικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων (Κόνσολα, 2006).

Πολιτιστική ανάπτυξη άλλωστε συνιστά και η τάση του σύγχρονου πολιτισμού να αντισταθεί στις σύγχρονες τάσεις της ομογενοποίησης σε πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο και από την άλλη να «αποδεχθεί και να υιοθετήσει την ετερογένεια, τη διαφορετικότητα, την ποικιλομορφία στην αναπαραγωγή των συλλογικών αναπαραστάσεων και στη διαμόρφωση των κοινωνικών πρακτικών» (Ψύλλα, 1998: 274). Έτσι είναι προφανές ότι οι φορείς της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο, οι οποίοι προωθούν την ετερογένεια και την ποικιλομορφία, εξασφαλίζουν γενική, ισόρροπη και καθολική πολιτιστική ανάπτυξη και εξέλιξη της κάθε αστικής περιοχής και των πολιτών της.

Όσον αφορά και στις δομές και τις υποδομές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποτελούν επίσης ένα σημαντικό άξονα και παράγοντα πολιτιστικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Όπως επισημαίνει η Κόνσολα «Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι ένα από τα σπουδαιότερα μέσα κάθε πολιτιστικής πολιτικής σε εθνικό τη τοπικό επίπεδο είναι οι υποδομές, ιδιαίτερα οι κοινωνικές υποδομές οι οποίες εξυπηρετούν τους τομείς εκπαίδευσης, υγείας, πρόνοιας, άθλησης κ.λπ. Τμήμα των κοινωνικών υποδομών είναι και η πολιτιστική υποδομή, που αποτελείται κυρίως από κτιριακές εγκαταστάσεις με τον αντίστοιχο τεχνικό εξοπλισμό για τη στέγαση πολιτιστικών οργανισμών και σχολών καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, καθώς και για τη διοργάνωση εκδηλώσεων. Αυτού του είδους η κτιριακή υποδομή μαζί με την ύπαρξη πολιτιστικών θεσμών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της πολιτιστικής ζωής μιας περιοχής» (Κόνσολα, 2006: 61).

Είναι προφανές ότι οι δομές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ως αποκεντρωμένες δομές πολιτιστικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου συμβάλλουν δραστικά και ουσιαστικά στην κατάρτιση ενός στρατηγικού και λειτουργικού πολεοδομικού σχεδιασμού που αφορά σε ολόκληρη την πόλη και τα επιμέρους αστικά της διαμερίσματα και σε μια διευρυμένη γεωγραφική περιφέρεια αποτελούν σημείο αναφοράς για την τοπική πολιτιστική πολιτική και ανάπτυξη ενός Ο.Τ.Α. «Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι ένα από τα σπουδαιότερα μέσα κάθε πολιτιστικής πολιτικής σε εθνικό τη τοπικό επίπεδο είναι οι υποδομές, ιδιαίτερα οι κοινωνικές υποδομές οι οποίες εξυπηρετούν τους τομείς εκπαίδευσης, υγείας, πρόνοιας, άθλησης κ.λπ. Τμήμα των κοινωνικών υποδομών είναι και η πολιτιστική υποδομή, που αποτελείται κυρίως από κτιριακές εγκαταστάσεις με τον αντίστοιχο τεχνικό εξοπλισμό για τη στέγαση πολιτιστικών οργανισμών και σχολών καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, καθώς και για τη διοργάνωση εκδηλώ-

σεων. Αυτού του είδους η κτιριακή υποδομή μαζί με την ύπαρξη πολιτιστικών θεσμών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της πολιτιστικής ζωής μιας περιοχής» (Κόνσολα, 2006: 61).

Η παρεχόμενη διαπολιτισμική εκπαίδευση κατά τ' άλλα συμβάλλει ιδιαίτερα μέσω και των υποδομών της στην εμπέδωση και την εφαρμογή αυτού που ονομάζει η Κόνσολα πολιτιστικό εκδημοκρατισμό (Κόνσολα, 2006). «Η υψηλή ποιότητα πολιτιστικών υποδομών βοηθάει στην εμπέδωση και την εφαρμογή του πολιτιστικού εκδημοκρατισμού» (Κόνσολα, 2006: 50), όπως η ίδια τονίζει. «Κύριο αίτημα και κυρίως σκοπός εθνικών και τοπικών πολιτιστικών πολιτικών είναι η άνοδος της πολιτιστικής στάθμης των κοινωνιών με την πνευματική και καλλιτεχνική καλλιέργεια των πολιτών, την αφομοίωση δηλαδή των πολιτιστικών κατακτήσεων από όλους τους ανθρώπους και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους. Η παλιότερη ελιτιστική άποψη περί πολιτισμού και κουλτούρας έχει δώσει τη θέση της στην άποψη ότι τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες αποτελούν κοινωνικό δικαίωμα και ότι το σύνολο του λαού πρέπει να έχει την ευκαιρία να απολαμβάνει την πολιτιστική ζωή (Κόνσολα, 2006: 50). Σύμφωνα λοιπόν με την ιδέα του «πολιτιστικού εκδημοκρατισμού» τα αγαθά της υψηλής τέχνης (high culture) έχουν «εκπολιτιστική αξία» και κατά συνέπεια είναι ανάγκη να γίνουν κτήμα όλου του λαού πέρα από γεωγραφικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς φραγμούς.

2.3. Φορείς διαπολιτισμικού διαλόγου και εκπαίδευσης των ελληνικών Ο.Τ.Α.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολύ σημαντικά βήματα από διάφορους Δήμους στην Ελλάδα όσον αφορά στην οργάνωση, τη στελέχωση και τη λειτουργία υποδομών διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι φορείς διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που έχουν συστηθεί έχουν να παρουσιάσουν σημαντικό έργο και δράσεις και εξυπηρετούν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις προαναφερθείσες ανάγκες διαπολιτισμικού διαλόγου και πολύπλευρης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.

- **Δήμος Ευόσμου: Κέντρο διαπολιτισμικής επικοινωνίας και διαλόγου**

Ο Δήμος Ευόσμου από τον Ιούνιο του 2007 προχώρησε στην ίδρυση και λειτουργία του συγκεκριμένου κέντρου ύστερα από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Ήταν το πρώτο κέντρο με τέτοιες αρμοδιότητες και λειτουργίες σε εθνικό επίπεδο τη στιγμή που στον Δήμο Ευόσμου λειτουργεί ήδη Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο και Λύκειο. Το ΚΕΔΕΛ στοχεύει στην γνωριμία ανάμεσα στους πολιτισμούς των οικονομικών μεταναστών και τον ελληνικό πολιτισμό

και στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στους αλλοδαπούς (ηλικίες 6-18 ετών), την εκμάθηση της μητρικής τους γλώσσας (7-30 ετών), αλλά και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ομογενών και αλλοδαπών, σε θέματα διαπολιτισμικής και πολυπολιτισμικής επικοινωνίας. Πρακτικές και δράσεις που πραγματοποιεί για να πετύχει τους στόχους του είναι:

- Η παραγωγή λογισμικού για τον ελληνικό πολιτισμικό και τις διαπολιτισμικές του σχέσεις
- Η οργάνωση διαπολιτισμικών εκδηλώσεων
- Η προώθηση της διαπολιτισμικής θεωρίας
- Η προώθηση της πολιτισμικής και διαπολιτισμικής έρευνας
- Η παραγωγή διδακτικού υλικού κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας
- Η οργάνωση συνεδρίων και σεμιναρίων με διαπολιτισμικό και αντιρατσιστικό περιεχόμενο.
- Η συνεργασία με άλλους διαπολιτισμικούς φορείς.
- Η επιμόρφωση εκπαιδευτικών α/θμιας, β/θμιας και γ/θμιας εκπαίδευσης, ομογενών και αλλοδαπών, σε θέματα πολιτισμικής και διαπολιτισμικής επικοινωνίας και προσέγγισης.
- Η εκμάθηση των μητρικών γλωσσών των μεταναστών (αλβανικά, ρωσικά, γεωργιανά, ουκρανικά)

Το πρωτότυπο σχετικά με τη λειτουργία του ΚΕΔΕΛ είναι ότι τα μαθήματα των μητρικών γλωσσών των αλλοδαπών γίνονται από τους ίδιους τους μετανάστες, οι οποίοι κατέχουν πτυχία φιλολογίας από τις χώρες τους. Η λειτουργία του κέντρου βασίζεται αποκλειστικά στον εθελοντισμό και το προσωπικό του απαρτίζεται από κοινωνιολόγους, ψυχοπαιδαγωγούς, ιστορικούς, φιλόλογους, αρχιτέκτονες και πολιτικούς επιστήμονες. Το κέντρο επίσης συνεργάζεται με δύο δικηγόρους που παρέχουν δωρεάν συμβουλές στους αλλοδαπούς. Υπεύθυνος του ΚΕΔΕΛ είναι ο κ. Πισσαλίδης, διδάκτορας διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Το ΚΕΔΕΛ γνώρισε μεγάλη άνθιση για 2 χρόνια, μέχρι και τον Ιούνιο του 2009, καθώς δεκάδες αλλοδαποί εγγράφονταν και επισκέπτονταν καθημερινά για να παρακολουθήσουν μαθήματα ή να ζητήσουν βοήθεια για προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Δυστυχώς στη συνέχεια λόγω μειωμένης οικονομικής υποστήριξης από τον Δήμο και έλλειψης εθελοντών άρχισε να υπολειπεται και έκλεισε για περίπου 3 χρόνια, ωστόσο τα τελευταία 2 χρόνια άρχισε και πάλι να λειτουργεί αντιμετωπίζοντας βέβαια και πάλι δυστυχώς αρκετά προβλήματα και δυσκολίες.

Τοπική Αυτοδιοίκηση και Διαπολιτισμικότητα.

Η συνεισφορά των Ελληνικών Ο.Τ.Α. στον διαπολιτισμικό διάλογο σήμερα

• Δήμος Υμηττού: Σχολείο Μεταναστών

Από τον Φεβρουάριο του 2010 στο Δήμο Υμηττού λειτουργεί Σχολείο Μεταναστών. Ο Δήμος Υμηττού σε συνεργασία με την Επιτροπή Αλληλεγγύης Μεταναστών του Δήμου προχώρησε στην ίδρυση ενός σχολείου για τους μετανάστες της ευρύτερης περιοχής. Για πρώτη φορά οι μετανάστες της περιοχής έχουν τη δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούν να διδαχθούν την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα για δικούς του λόγους ο καθένας. Η συμμετοχή τους μάλιστα είναι πολυπληθής και πολυεθνική και παρουσιάζει συνέχεια αυξητικές τάσεις από τα μαθήματα μέχρι και τις κατατακτήριες εξετάσεις για να τοποθετηθούν σε τμήματα, ανάλογα με το βαθμό ελληνομάθειάς τους. Βασικός στόχος του Δήμου και της Πρωτοβουλίας Αλληλεγγύης των Μεταναστών είναι να νιώσουν οι μετανάστες ότι έχουν αρωγό και συμπαράστατη στα προβλήματα και τις ανάγκες τους τη δημοτική αρχή.

Πληροφορίες: Δήμος Υμηττού, Πλατεία Ηρώων Πολυτεχνείου 1
Τ.Κ.17237 ΥΜΗΤΤΟΣ, E-mail: info@hydra.gr

• Δήμος Νέας Ιωνίας Μαγνησίας: Άτυπη Εκπαίδευση Ενηλίκων (ΑΕΕ)

Οι δομές της άτυπης εκπαίδευσης ενηλίκων στον Δήμο της Νέας Ιωνίας Μαγνησίας ήρθαν να αντιμετωπίσουν τα υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού, τη σχολική διαρροή και την απαξίωση της εκπαίδευσης από την ζωή των τσιγγάνων μόλις από τα 10-11 χρόνια τους. Έτσι ο φυσικός και επόμενος αποκλεισμός τους από την εκπαίδευση και την κοινωνική ζωή έγινε σκοπός αποκατάστασης από το πρόγραμμα της ΑΕΕ. Το έργο έχουν αναλάβει με μεγάλη επιτυχία, λόγω της διευρυμένης συμμετοχής τσιγγανόπαιδων και ενηλίκων τσιγγάνων, εθελοντές δάσκαλοι θέτοντας ως βασική προτεραιότητά τους και σκοπό:

1. Τον επανακαθορισμό της αξία του αλφαβητισμού, της γνώσης, του σχολείου και της εκπαίδευσης για τους μαθητεύμενους.
2. Τον περιορισμό της σχολική διαρροής των παιδιών από το δημοτικό σχολείο και την επαγγελματική τους κατάρτιση.
3. Την ευαισθητοποίηση των δημόσιων εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση των τσιγγάνων.
4. Τον στοιχειώδη αλφαβητισμό για τους μεγαλύτερους σε ηλικία ανθρώπους προκειμένου να αντιμετωπίσουν πρακτικά προβλήματα και δυσκολίες στην καθημερινότητά τους.

Πληροφορίες: Δημοτικός Οργανισμός Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας Δήμου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας, E-mail: info@dokpy.gr

- **Δήμος Αθηναίων: Σεμινάρια εκμάθησης γλώσσας και πληροφορικής για Μετανάστες και Πρόσφυγες**

Από το 2004 στο Δήμο των Αθηναίων, μέσω της Αναπτυξιακής τους Εταιρείας, λειτουργεί το «Διαπολιτισμικό Κέντρο» του Δήμου. Το κέντρο φιλοξενεί προγράμματα ελληνικής γλώσσας σε αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες, με τη συνεργασία του Ιδρύματος Κοινωνικής Ωφέλειας (IKE) και τη συγχρηματοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Από το 2005 έχουν λειτουργήσει δεκάδες τμήματα ελληνικής γλώσσας στο κέντρο, με εκατοντάδες επωφελούμενους ενώ παράλληλα λειτουργήσαν και τμήματα εκμάθησης Η/Υ σε αλλοδαπούς που περιλάμβαναν και εξετάσεις πιστοποίησης γνώσεων στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές για μετανάστες, αλλοδαπούς, πρόσφυγες, μουσουλμανόπαιδες και άλλους.

Στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι μέχρι και σήμερα:

α) Η απόκτηση δεξιοτήτων που θα επιτρέψουν προσαρμογή και ανταγωνιστικότητα των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας, β) η συνειδητοποίηση της σημασίας των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας, αφενός, και, αφετέρου, η επένδυση στη δια βίου εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, γ) η ενίσχυση των ευκαιριών για ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας και στο κοινωνικό σύνολο. Έως σήμερα έχουν καταρτιστεί στους Η/Υ 150 περίπου μετανάστες.

Πληροφορίες: Δήμος Αθηναίων, Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά
T.K.10552 ΑΘΗΝΑ, E-mail: mayor@cityofathens.gr

- **Δήμος Ρέντη: Πρώτο πακιστανικό σχολείο**

Στο Δήμο του Ρέντη στεγάστηκε το πρώτο πακιστανικό σχολείο της Ελλάδας. Το δημιούργησε η πακιστανική κοινότητα Ελλάδας, σε χώρο που παραχωρήθηκε από το Δήμο και λειτουργεί ήδη με περίπου 30 παιδιά, ηλικίας από 3 μέχρι και 15 ετών. Τα παιδιά διδάσκονται τρεις γλώσσες (Ελληνικά, Πακιστανικά και Αγγλικά) Μαθηματικά, Ιστορία, Καλλιτεχνικά και Μουσική. Ένας από τους βασικούς σκοπούς του σχολείου είναι να κατακτήσουν τα παιδιά βασικές γνώσεις της ελληνικής γλώσσας αλλά και να διατηρήσουν τη μητρική τους γλώσσα παράλληλα, έτσι ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν στην πατρίδα τους κανονικά το σχολείο. Οι Δήμαρχοι Ρέντη και Νίκαιας επίσης έχουν κάνει προσπάθειες για να βοηθήσουν τους μαθητές στη μεταφορά τους προς και από το σχολείο χρησιμοποιώντας δύο λεωφορεία.

Πληροφορίες: Δήμος Αγ. Ιωάννη Ρέντη
Ιστοσελίδα: <http://www.rentis.gov.gr>

- **Δήμος Αμαρουσίου: Μαθαίνω ελληνικά**

Το πρόγραμμα «Μαθαίνω Ελληνικά» έχει δημιουργηθεί στο Δήμο Αμαρουσίου από το 1999 και απευθύνεται στους μετανάστες κατοίκους ολόκληρου του Νομού Αττικής, με πρωτοβουλία των συνταξιούχων εκπαιδευτικών του Κ.Α.Π.Η του Δήμου. Οι εκπαιδευτικοί προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους διδάσκοντας την ελληνική γλώσσα σε οικονομικούς μετανάστες, βοηθώντας τους να ενταχθούν ομαλά στην ελληνική κοινωνία και να γνωρίσουν την ιστορία, τον πολιτισμό και την ελληνική κουλτούρα και γλώσσα. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ενισχύει το Δήμο Αμαρουσίου στην προσπάθειά του παρέχοντας του βιβλία και γι' αυτό δεν υπάρχει καμία χρηματική επιβάρυνση των μαθητευομένων. Περίπου 50 είναι οι σπουδαστές του προγράμματος σήμερα και είναι μετανάστες από χώρες όπως η Ιταλία, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ινδία, η Ουκρανία κ.ά. Το πρόγραμμα παρέχει επίσης συμβουλευτική στους μαθητές σχετικά με τις πρακτικά και καθημερινά προβλήματα και ανάγκες, όπως είναι η λειτουργία και η χρήση δημόσιων υπηρεσιών, η συμπλήρωση εντύπων, η μετακίνησή τους και άλλα.

Πληροφορίες: Δήμος Αμαρουσίου, Βασ.Σοφίας 9 & Δημ.Μοσχα,
Τ.Κ.15124 ΜΑΡΟΥΣΙ, E-mail: mayor@maroussi2004.gr

- **Δήμος Ανωγείων: Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας σε Αφγανούς Νέους**

Ο Δήμος Ανωγείων του Νομού Ρεθύμνου σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (Ε.Ι.Ν.) από το 2000 υλοποιούν πρόγραμμα για ανήλικους οικονομικούς μετανάστες από το Αφγανιστάν, ηλικίας έως και 18 ετών. Στα πλαίσια του προγράμματος τα παιδιά μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα, παρακολουθούν συμβουλευτική στήριξη από κοινωνικό λειτουργό, σεμινάρια εκπαίδευσης στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και καλλιτεχνικά προγράμματα. Επίσης στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος και δράσης έχουν οργανωθεί εκθέσεις με έργα ζωγραφικής και κατασκευές που έχουν δημιουργήσει τα παιδιά. Οι εκθέσεις του προγράμματος εντάσσονται στο ετήσιο πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου.

Πληροφορίες: Δήμος Ανωγείων, Ν. Ρεθύμνου, Τ.Κ.74051 Ανώγεια
E-mail: anogia@dimosanogion.gr

Βιβλιογραφία

Fisher, R. et al. (1994). Human Rights and Cultural Policies in a Changing Europe: The right to participate in Cultural life. *Report of the European*

- Round Table held in Helsinki, 30 April – 2 May 1993.* Helsinki.
- Κόνσολα, Ν. (2006) *Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Μπιτσάνη, Ε. (2004). *Πολιτισμική διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη*. Αθήνα: Διόνικος.
- Palard, J. et al. (2008). *Gods in the City. Intercultural and Interreligious Dialogue at Local Level*. Strasbourg: Council of Europe.
- Simpson J. (1976). *Towards cultural democracy*. Strasbourg: Counsel of Europe.
- Skard, H. et al. (2008). *Gods in the City. Intercultural and Interreligious Dialogue at Local Level*. Strasbourg: Council of Europe.
- Στασινοπούλου, Ο. (1987). *Η Ανάπτυξη της Κοινωνικής Συμμετοχής στη Διοίκηση. Προποθέσεις – Στόχοι – Προβληματισμοί*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- Τριλίβα, Σ. (2008). *Ούτε καλύτερος, ούτε χειρότερος, απλά διαφορετικός*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσαντσάνογλου, Μ. κ.ά. (2009). *Συμβιώνοντας με τη μετανάστευση*. Αθήνα: Ιανός.
- Ψύλλα, Μ. (1998) Κοινωνία του ήχου και της εικόνα. Συνέπειες στο επικοινωνιακό και ιδεολογικό – πολιτικό πεδίο. *Πρόταση*, 4, 265-276
- Ψυχοπαίδης, Κ. (1982). Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως πολιτικός θεσμός. *Τοπική Αυτοδιοίκηση Επιθεώρηση Θεωρίας και Πρακτικής Δήμων και Κοινοτήτων*, 6/1982.
- UNESCO. (2003). *Culture, Diversity and Alliance*. Paris

Abstract

The concept of local government is intertwined with the administrative, economic, social and political dimension of society. The multidimensional and important role of local authorities in cultural development is closely linked to the creation of cultural infrastructure and the encouragement and strengthening of different social groups. In this concept, local authorities have the opportunity to act freely and creatively within the heterogeneity and diversity of modern societies.

There is a great need of intercultural exchange and diplomacy in local terms, through the cooperation and the engagement with other cultural communities. Intercultural dialogue is going to improve the living conditions of residents of local communities and as a result the intercultural training is expected to be the important pillar of a broader and diverse local development.

The institutions and the structures of intercultural education at local level, such as schools of immigrants and the training programs of Greek language, contribute to the cultural decentralization, the social support of all ethnic-cultural

groups, the balanced cultural development and the cultural democratization. As a result, any kind of contradiction and prejudice is moderated.

Δημήτρης Παπαδημητρίου

Φιλολόγος

Υπ. Δρ. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

846 00, Μύκονος

Τηλ.: 6945987267

E-mail: dimipapadimi@yahoo.gr